
Г л а с н и к
Етнографског института
Српске академије наука и уметности

LIV

Београд 2006

Г
Е
И

UDC 39(05)

ISSN 0350-0861

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY

BULLETIN
OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY
LIV

Editor in chief:

Dragana Radojičić

Editorial board:

Gojko Subotić, Radost Ivanova, Marina Martinova, Natalija Puškareva,
Elena Uzeneva, Milica Bakić-Hayden, Elephterios Alexakis, Peter Slavkovsky,
Sofija Miloradović, Bojan Žikić, Jelena Čvorović,
Mladena Prelić, Ljiljana Gavrilović

Secretary:

Marija Đokić

Accepted for publication by the reference of associate
member of SASA Vojislav Stanovčić
at the VII session, Department of Social Sciences SASA,
September 12th 2006

BELGRADE 2006

УДК 39(05)

ISSN 0350-0861

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ

ГЛАСНИК

ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА

LIV

Главни и одговорни уредник:

Драгана Радојичић

Уређивачки одбор:

Гојко Суботић, Радост Иванова, Марина Мартинова, Наталија Пушкарева,
Елена Узенева, Милица Бакић-Хајдин Елефтериос Алексакис,
Петер Славковски, Софија Милорадовић, Бојан Жикић,
Јелена Чворовић, Младена Прелић, Љиљана Гавриловић

Секретар уредништва:

Марија Токић

Примљено на VII седници Одељења друштвених наука САНУ
одржаној 12. септембра 2006. године, на основу реферата
дописног члана САНУ Војислава Становчића

БЕОГРАД 2006

Издавач:
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ
Кнез Михаилова 35/III, Београд, тел. 011-2636-804
eisanu@sanu.ac.yu
www.etno-institut.co.yu

Рецензент:
дописни члан САНУ Војислав Становчић

Лектор:
Софија Милорадовић

Превод на енглески:
Јелена Чворовић

Коректор:
Марија Ђокић

Штампа:
Академска издања
Београд

Тираж:
500 примерака

Штампање публикације финансирано је из средстава
Министарства науке и заштите животне средине Републике Србије

Део радова у овом Гласнику резултат је рада на пројектима:
Србија између традиционализма и модернизације – етнолошка и антрополошка проучавања културних процеса (бр. 147020), *Антрополошко испитивање комуникације у савременој Србији* (бр. 147021) и *Етницитет: Савремени процеси у Србији, суседним земљама и дијаспори* (бр. 147023), које је у целини финансирало МНЗЖС РС.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

39(05)

Гласник Етнографског института = Bulletin of the Institute of Ethnography / главни и одговорни уредник Драгана Радојичић. – Књ. 1, бр 1/2 (1952) – Београд : Етнографски институт САНУ (Кнез Михаилова 35/III), 1952 – (Београд : Академска издања). – 24 cm

Годишње

ISSN 0350-0861 = Гласник Етнографског института

COBISS.SR-ID 15882242

Садржај Summary

Оригинални научни радови

<i>Eleftherios Alexakis</i> , Benefaction and Benevolence: The Concept of the Pure Gift and Realization of the Community in Greece. An Anthropological Approach	9
<i>Елефтериос Алексакис</i> , Добротинство и добротворност: концепт поклона и реализација заједнице у Грчкој. Антрополошки приступ	23
<i>Kalliopi Panopoulou</i> , “Those Were the Difficult Years...” Oral Accounts of Vlachophones from their Captivity in Požarevac, Serbia	25
<i>Калиопи Панопулу</i> , „То су биле тешке године...” Усмена сведочења Влаха о затвореништву у Пожаревцу, у Србији	37
<i>Гордана Благојевић</i> , Колонија Срба у Солуну – лична имена и етничко обележје према матичним књигама (1896-1945)	39
<i>Gordana Blagojević</i> , Serbian Colony in Thessalonica – Personal Names and Ethnic Markers in Registers (1896-1945)	45
<i>Стана Ристић</i> , Стереотипи о Грцима у српском језику	47
<i>Stana Ristić</i> , Stereotypes Concerning Greeks in Serbian Language	55
<i>Ивана Коњик</i> , Представе о Грцима у Вуковом корпусу епских песама	57
<i>Ivana Konjik</i> , Traditional Perception of Greeks in Serbian Oral Tradition	67
<i>Мирослава Малешевић</i> , Хришћански идентитет секуларне Европе	69
<i>Miroslava Malešević</i> , Christian Identity of Secular Europe	86
<i>Љиљана Гавриловић</i> , „Да Винчијев код“ – пробни камен припадности	87
<i>Ljiljana Gavrilović</i> , “Da Vinci Code” – a Trial Step-Stone of Belonging to ...	100
<i>Иван Ђорђевић</i> , Употреба традицијских мотива у домаћој фантастичној књижевности	101
<i>Ivan Đorđević</i> , Use of Traditional Motives in Serbian Science-Fiction Literature	111
<i>Тијана Цвјетићанин</i> , Електронски фолклор тинејџера: SMS поруке	113
<i>Tijana Cvjetićanin</i> , Electronic Folklore Among Teenagers: SMS Messages	125

<i>Иван Ковачевић</i> , Киоск – критички оглед из урбане/политичке антропологије	127
<i>Ivan Kovačević</i> , Kiosk – a Critical Examination in Urban/Political Anthropology	143
<i>Марко Стојановић</i> , Значење и функција митских топоса „новокомпоноване културе“: компаративна анализа медијских биографија Мирослава Илића и Жељка Јоксимовића	145
<i>Marko Stojanović</i> , Meanings and Function of Mythical Places in “New Culture”: a Comparative Analysis of Biographies of Miroslav Ilić and Željko Joksimović	159
<i>Милош Миленковић</i> , „Идеални етнограф“	161
<i>Miloš Milenković</i> , “The Ideal Ethnographer”	172
<i>Јелена Чворовић</i> , Магија без магичног: нови приступ	173
<i>Jelena Čvorović</i> , A New Approach to Magic	187
<i>Војан Џикић</i> , Managing HIV/HCV-related Risk at Private Places Among Belgrade Injecting Drug Users	189
<i>Бојан Жикић</i> , Управљање ризиком од ХИВ и ХЦВ у оквиру приватног стамбеног простора међу београдским интравенским корисницима дроге	198
<i>Слађана Барош</i> , Кондом као симбол професионалности код особа које се баве сексуалним радом у Београду	201
<i>Sladana Baroš</i> , Condom as a Professional Symbol Among the Persons Engaged in Sex Work in Belgrade	217
<i>Зорица Дивац</i> , Породичне и брачне (не)прилике у Србији (19. век)	219
<i>Zorica Divac</i> , Family and Marital Affairs in 19 th Century Serbia	232
<i>Драгана Стјепановић-Захарјејевски</i> , Друштвени положај сеоских жена у фокусу једног развојног пројекта	233
<i>Dragana Stjepanovic-Zaharijevska</i> , Social Status of Rural Women in the Focus of a Developmental Project	242
<i>Миљина Ивановић-Баришић</i> , Одевање и мода	245
<i>Milina Ivanović-Barišić</i> , Dress and Fashion	257
<i>Драгана Радојичић</i> , Ношња из Врчина	259
<i>Dragana Radojičić</i> , Costume Style from Vršin	270
<i>Ивица Тодоровић</i> , Хришћанска и претхришћанска димензија ритуала литијског опхода	271

<i>Ivica Todorović</i> , Christian and Pre-Christian Dimension of Ritual Procession	287
<i>Александра Павићевић</i> , „Друштво <i>Огањ</i> за спаљивање мртваца у Београду“: развој, идеје и симболи	289
<i>Aleksandra Pavićević</i> , “ <i>Oganj</i> : Association of Cremation in Belgrade” - Development, Ideas and Symbols	303
<i>Marina Simić</i> , Displaying Nationality as Traditional Culture in the Belgrade Ethnographic Museum: Exploration of a Museum Modernity Practice	305
<i>Марина Симић</i> , Националност као традиционална култура у Етнографском Музеју у Београду: истраживање музејске модерностичке праксе	318
<i>Александар Крел</i> , Промене стратегије етничког идентитета Немаца у Суботици у другој половини 20. века	319
<i>Aleksandar Krel</i> , The Change in Ethnic Identity Strategy of Germans in Subotica in the Second Half of the 20 th Century	332
<i>Мирјана Павловић</i> , Божићни обичаји Срба у Темишвару	333
<i>Mirjana Pavlović</i> , Christmas Customs Among Serbs in Timisoara	344
<i>Ласта Бановић</i> , Јован Мишковић – заборављени етнограф и географ	345
<i>Lasta Đarović</i> , Jovan Mišković: A Forgotten Ethnographer and Geographer	360

Прегледни чланци

<i>Lada Stevanović</i> , Greek Theatre in the Context of Cult and Culture – Different Theoretical Approaches	361
<i>Лада Стевановић</i> , Грчко позориште у контексту култа и културе – различити теоријски приступи	374
<i>Јана Баћевић</i> , Антропологија, туризам и транзиција: концепције о развоју туризма у Књажевцу	377
<i>Jana Baćević</i> , Anthropology, Tourism and Transition: Concepts of Tourism Development in Knjaževac	388
<i>Срђан Радовић</i> , Релативизам и антропологија	389
<i>Srđan Radović</i> , Relativism and Anthropology	402
<i>Ана Продановић</i> , Пријем структурализма на примеру проучавања обреда прелазу у етнологији и антропологији Србије	403
<i>Ana Prodanović</i> , Reception of Structuralism Exemplified by Research on Rite-de-Passage in Serbian Ethnology and Anthropology	413

<i>Ивана Грубишић</i> , Етноботаника – нова дисциплина	415
<i>Ivana Grubišić</i> , Ethnobotany – a New Discipline	430

Грађа

<i>Марија Црнић Пејовић</i> , Архивска грађа – примарни извори	433
<i>Биљана Миленковић Вуковић</i> и <i>Ласта Ђаповић</i> , Етнографска грађа у делу Јована Мишковића	445

Прикази

<i>Гордана Благојевић</i> , Политика и сећање на Балкану – грчко виђење Црне Горе (19. век – први светски рат)	475
<i>Марија Црнић Пејовић</i> , Зборник радова из науке, културе и умјетности БОКА 25	476
<i>Милина Ивановић-Баришић</i> , Бранко Ђупурдија, Породица колониста у Бајмоку 1945-1948	482

Биљана Миленковић Вуковић

Ласта Ђаповић

Етнографски институт САНУ, Београд
eisanu@sanu.ac.yu

Етнографска грађа у делу Јована Мишковића

1. део¹

Пре више од 120 година, Јован Мишковић је у 61. и 64. књизи Гласника српскога ученог друштва објавио *Кратки опис Јагодинског округа* и *Топографски речник Јагодинског округа*, као резултат дугогодишњег теренског истраживачког рада. Није нам познато да је до данас обављено и објављено слично истраживање.

Полазећи од уверења да би одређени подаци, које је Јован Мишковић у поменутих делима сакупио, могли бити релевантни и за савремене истраживаче, а да су они тешко доступни, сматрали смо упутним да их, уз извршени избор, приближимо данашњим читаоцима.

У овом раду грађа је подељена у четири прилога:

У првом прилогу описан је Јагодински округ, његов положај и подела, са етнографским и историјским подацима, местима и личностима, као и просветним приликама тога времена;

Други прилог представља избор, из скоро хиљаду топографских назива које је Мишковић навео, за које смо сматрали да могу имати етнографаки, историјски, историјско-географски, археолошки, лингвистички значај.

У трећем прилогу табеларно је дат списак села Јагодинског округа, са славама које имају највише свећара, литијама, сеоским славама и преславама које села обележавају и зашто их славе.

Четврти прилог је списак топонима који се помињу више пута било да се јављају у идентичном облику, било да су изведенице везане за неки појам.

---

¹ У овом броју Гласника биће изложена грађа из Јагодинског округа, као најобимнија, док ће грађа из Рудничког и Књажевачког округа бити објављена у следећем броју.

Прилог 1: Кратки опис Јагодинског округа²

Положај и подела

..., **Административно** јагодински округ, сем вароши Јагодине, подељен у три среза: Белички (Белица), Левачки (Левач) и Темнићски (Темнић) срез.“ /с. 192-193/. Следи набрајање села у срезовима.

..., Из изложених имена села види се да их има: *Горњих и Доњих* 6 села (Рачник, Штипље, Јовац - срез Белички; Сабанта, Дубич, - срез Левачки; и Крчин - срез Темнићски).

- *Великих и малих* 3 (в. и м. Сугубина, в. Крушевица и м. Дренова у Левчу; а в. и м. Крушевица и вел. Дренова у Темничу). Приметно је, да се 2 велике Крушевице наоде (у Темнићу и Левчу).

- *Прљавора* има 4 (Јошанички и Ивковачки у Беличком, а Каленићски и Љубостински у Левачком срезу).“ /с. 196/

Војна подела, воде / брда и планине, путови и даљине

У овим одељцима, Мишковић детаљно описује војну организацију, реке Јагодинског округа, које припадају Моравском басену, брда и планине и излаже насипе и најглавније коловозе у Јагодинском округу са детаљним описима праваца, пописима села кроз које пролазе, махала.... Путне даљине изражене су у часовима, нпр. Јагодина – Багрдан 2½ сата (12.853м). /с. 196-214/

Етнографија и историја

„Јагодински округ је део Шумадије – срца Србије. У њему живи чист српски елемент, сем Јагодине, која је мозаик суседних народности.“ /с.214/

По попису људства из 1874. године (према *Државопису Србије*, свеска IX, 1879, с. 30-38) у:

Округу Јагодинском било је 12 681 кућа; 13 362 породице; укупно 70 569 становника (од тога

36 199 мушких и 34 370 женских); писмених 3 170; грађански данак је плаћало 15 592, а бећарски 576 глава.

---

² Јован, Мишковић, *Кратки опис Јагодинског округа*, Гласник српског ученог друштва, књ. 64, Београд 1885, 190-224.

Варош Јагодина имала је 884 куће; 1 117 породица; укупно 4 385 становника (од тога 2 358 мушких и 2 027 женских); писмених 1 263; грађански данак плаћало је 1 081, а бећарски 313 глава.

Срез Белички имао је 2 998 кућа; 3 147 породица; укупно 16 227 становника (од тога 8 386 мушких и 7 841 женских); писмених 346; грађански данак плаћало је 3 646, а бећарски 123 главе.

Срез Левачки имао је 4 013 кућа; 4 012 породица; укупно 23 569 становника (од тога 11 951 мушких и 11 618 женских); писмених 674; грађански данак плаћало је 4 805, а бећарски 67 глава.

Срез Темнићски имао је 4 786 куће; 5 086 породица; укупно 26 388 становника (од тога 13 504 мушких и 12 884 женских); писмених 887; грађански данак плаћало је 6 060, а бећарски 73 главе. /с. 215/

„Према броју **села и обитаоца**, који се налазе у појединим срезовима, највећа су села у Темнићу, затим у Левчу, а најмања у Беличком срезу:

- Белички срез има 49 села, а на једно село долази 331 лице (од тога мушких 171 и женских 160);
- Левачки срез има 52 села, а на једно село долази 453 лица (од тога мушких 230 и женских 223);
- Темнићски срез има 43 села, а на једно село долази 614 лица (од тога мушких 314 и женских 300 особа.

Према броју **кућа и обиталаца**, највеће су задруге у Левчу, затим у Темнићу, а најмање у Беличком срезу:

- Белички срез има 2 998 кућа, а на једну кућу долази 5,4 душа (од тога мушких 2,8, а женских 2,6);
- Левачки срез има 4 013 кућа, а на једну кућу долази 5,8 душа (од тога мушких 3,0, а женских 2,8);
- Темнићски срез има 4 786 кућа, а на једну кућу долази 5,5 душа (од тога мушких 2,8, а женских 2,7). /с. 216/

Број **пореских глава** и према броју кућа и према броју душа, највећи је у Темнићу, затим у Белици, а најмањи у Левчу, што ће значити: да је Темнић најбогатији, затим Белица, а најоскуднији је Левач. Али је у суштини Белички срез најсиромашнији и најзадуженији, а Левач најмањи број пореских глава има што је најзадуженији:

- Белички срез има на 100 кућа 121,6 пореских глава; на 100 душа 22,5 пореских глава;
- Левачки срез има на 100 кућа 119,7 пореских глава; на 100 душа 20,4 пореских глава;

- Темнићски срез има на 100 кућа 126,6 пореских глава; на 100 душа 23,0 пореских глава.“ /с. 217/

Просвета

У Јагодинском округу 1880. године (према *Просветном Гласнику* за 1880 год., стр. 303-304) било је 27 мушких и 1 женска школа; 34 учитеља и 3 учитељака. Те године било је 1005 ученика и 91 ученица.

„А по срезовима бројно стање школа и ђака 1880 године било је ово:

- Белички срез је имао 4 школе; уписаних 132 ђака, а завршило их је 108;
- Левачки срез је имао 10 школа; уписаних 366 ђака, а завршило их је 270;
- Темнићски срез је имао 12 школа; уписаних 638 ђака, а завршило их је 343.“ /с. 217/

У одељку о просвети, Мишковић затим даје статистичке податке о томе колико кућа, душа и пореских глава долази на једну школу у сваком срезу посебно; као и колико свршених ђака долази на број кућа, душа и пореских глава и закључује да је са сваког гледишта Темнићски срез на првом месту, затим Левачки и најпоследње Белички срез. /с. 218/

Такође, и у одељку о православљу даје колики је однос кућа, становника и пореских глава према броју цркава (мирских и манастира) у ова три Среза, те сразмерно популацији закључује да највише цркава има у Левчу, па у Белици, а најмање у Темнићу. /с. 219-220/ /

Старине

„Остатака старих градова, замака, цркава и др. налази се на више места у Јагодинском округу, и то“: Момчилов град, Јеринин град, Градиште, Град, Градина, Град и Црква, Град, Главеја, црквиште Беочин, манастир Дењковац, Градина, двори на Ђурђевој брду, и црквишта (остаци старих цркава) у Поточцу, Богдању и Ратковићу. /с. 220-221/

Историјска места

„Народ Јагодинског округа вавек се одликовао својим одушевљењем за слободу. То је доказао и у првом (1804) и у другом устанку (1815) против Турака.“ /с. 221/ .У наставку следе места и описи борби по Срезовима. /с. 221-223/

Историјске личности

„Људи, који су се трудили и као вође народу крв своју лили и муке подносили за српску слободу заслужују да се помену и да их Срби упамте. То су:

1. *Капетан Коча* из села Пањевца. Устао на Турке 1787 године и то је чувена 'Кочина Крајина'. Испустио душу на коцу.
2. *Стеван Јаковљевић*, из Белушића, војвода Левачки. Умро на коцу у Београду, с братом.
3. *Јован Јаковљевић*, из Белушића. Брат војводе Стевана; с њиме је и душу на коцу турском испустио.

4. *Оборкнез Јевта* из Обрежа. Издауо мученички на коцу 1814 године.
5. *Милоје Теодоровић*, кнез и војвода, из Црнче. Умро 1832 године.
6. *Стеван Кара*, из Варварина, војвода Темнишки. Погинуо на Бањи Алексиначкој 1810 године.
7. *Милета Радојковић*, из Катунa. У првом устанку буљугбаша, а у другом војвода. Умро 1852. године.
8. *Петар* и *Илија Вукомановић*, Левачки кнезови, из Сабанте. Први се одликовао у првом, а други у другом устанку.
9. *Илија Стреља*, војвода из Лесковца, а живио у Јасици. Погинуо 1825. године.
10. *Бошко*, велики капетан, из села Падежа, ср. Темнишког. Храбар човек и племенит карактер.
11. *Капетан Гаја*, из Д. Штипља. Погинуо 1809 у Делиграду.
12. *Трифун*, буљугбаша, из Белих Вода, ср. Темнишког.
13. *Стојан Брка*, из Својнова, оборкнез у првом устанку.
14. *Никола Мандрда* из Дедине Баре, а живио у Мајуру и Пајковцу. Јунак и буљугбаша.
15. *Старац Пејко* из Својнова. Погинуо 1815 год. када се с братанцем Јанком и Милетом Видићем одупро буљуцима турске војске.“/с. 223-224/

Прилог 2: Топографски речник Јагодинског округа³

Аловит поток - „ (...) у ком има помало воде, лежи баш испод Сватовског гробља, на северо-западној страни села Парцана; простор мали и под плодном земљом и ситном гором.“ /с. 5/

Аловита чука - „поток долази од Муслина гроба; утиче у леву Обалу Доброселичке реке.“ /с. 6/

Аловита чукара - или Свињчине - „чукар под жириродном гором, са мало њива.“ /с. 6/

Анатема или Анатемска бара - „простор 20-30 плуга, гди је била бара, а сада родна земља.“ /с. 6/

Андровац – ИМЕ - „чука гола, у хатару села Мајура (...) прозвана отуда, што је ту имао своју појату некакав старац Андрија, за време Турака, па је доста велики простор земље присвојио и по њему то место име добило.“ /с. 6/

Арсов гроб – ИМЕ - „у водомеђи Каленишке и Љубостинске реке. Зове се тако, што је на том месту неки Арсо погинуо.“ /с. 6/

Баба Дмитрин поток – ИМЕ - у атару Беличком. (...) „што је у старо време у овом потоку живила нека баба Дмитра.“ /с. 7/

---

³ Јован Мишковић, *Топографски речник Јагодинског округа*, Гласник српскога ученог друштва, књ. 61, Београд 1885, 1-205.

Баре, село - „Прича се, да је овом селу остало име, због млогих подвораца и пиштољина.“ /с. 8/

Бачина, село - „Има 3 механе и школа.“ /с. 9/

Бегов кључ - раван у Д. Јовцу - ИМЕ – име што се „и данас памти, да је овај простор био некаквог бега турчина својина.“ /с. 9/

Бела Вода, село - кућама се додирује са селима Кукљина и Брајковац. /с. 10/

Белица, село - ИМЕ - по речи, као и читав срез. - Има Горњу (мању) и Доњу (већу) малу. /с. 11/

Беочих, село – ИМЕ - „од старе цркве ’Беочина’ чије се рујине и сада познају у старом селу.“ /с. 13/

Бивољски збег - ИМЕ - од села Бивоља окр. крушевачког, (...) ту су се крили од Турака. „Оно лежи близу Мораве, хатара Шаначког; а прави збег био је у једном потоку, повише равнице па се после сав простор, који има 100-150 плуга земље, тако прозвао. ’Раније била крупна гора и лугови, но данас су туда само њиве и ливаде.“ /с. 13/

Бубан или **Смрди бубин поток**, у селу Белици - ИМЕ - зато „што је у том потоку погинуо у време устанка некакав Турчин звани Смрди буба.“ /с. 19/

Бубњиц - ЛЕГЕНДА - „зове се једно мало брдашце на источној страни манастира Каленића, од кога се најпре угледа манастир. О њему се приповеда, да је деспот Стеван Лазаревић позвао свога оца кнеза Лазара, да види каква му је задужбина. Кнез Лазар, кад је дошао на ово брдашце, јашећи на коњу, коњ угледа цркву од чије се сјајности уплаши и скочи, те кнез Лазар падне с коња, и рекне своме сину Стевану: „е мој сине, ову велику сјајност треба калити, тј. да толико много не сија, те зато брдашце добије име Бубњиц, (од бупнути), а манастир Каленић, од ’калити’.“ /с. 20/

Бубрег – ИМЕ - „округло каменито брдо у водомеђи Рековачке и Ратковачке реке. (...) Има два: велики и мали Бубрег. Ова брда добила су име од свога округлога вида налик на ’бубрег’.“ /с. 20/

Бунар, село - ИМЕ - „од неког старог бунара“. - ИЗМЕШТАЊЕ НАСЕЉА - „Старо село било је испод планине Веселјака, па је касније сишло ближе реци.“ Има 3 мале Миљковачка (горња), Јошаничка (средња), јер се ту први пут доселиле неке фамилије из Јошанице, и Бањска (доња), што су се ту населиле неке фамилије из Бање. /с. 21-22/

Буњишта, простор – ИМЕ – „(...) Ово се место зове тако, што се врло често при обрађивању земље, находе ствари, које показују да су неке зграде онде биле, а налази се чешиће и пара ’костадинка’ и др. (...)“ /с. 22/

Варварин, село – ИМЕ - ЛЕГЕНДА (из *Годишњица III*, с.321) – „(...) кад су Турци под Мусом разорили Сталаћ 1413 год и војвода Тодор од Сталаћа погинуо, тада је жена Тодорова од жалости скочила у Мораву с куле и удавила се. Турци је тада из воде мртву изваде, поред ватре загреју и над њом су у садањем варварину скотске страсти задовољавали ’варварски’, одкуда и месту име ’варварин’ остане.

У Варварину има црква звана ’црква бела’, среска канцеларија, механа, гди се и вашар држи.“ /с. 23-24/

Велика Дренова, село - „има још и кључ преко Морава у крушевачком округу, који зову *велики кључ*, и кога је Морава пре 20-30 год. пресекала и онамо оставила; било је 70-80 плуга, но досада је испродаван и нема више од 30-40 плугова. (...). Сав простор атара овог села неможе се обићи пре једног целог дана.“ /с. 24-25/

Велика Крушевица, село - „у Темнићском срезу. Исти атар са селом Срња.“ /с. 25/

Велика Крушевица, село - „у Левачкиом срезу. (...).“ /с. 25/

Велике Царине - „долина у кључу под родном земљом.“ /27/

Велико брдо, простор – ИМЕ - „које се зове и *Рашиновац* зато, што је ту некад живео некакав човек *Раша*, и ово је била његова својина. (...).“ /с. 29/

Велико Богданче - „ћула или чукара шућураста.“ /с. 29/

Велико осоје - „чукара у хатару села Мајура - ЗАКОПАНО БЛАГО - „Ту има један леп кладенац. Прича се, да су хајдуци у старо доба овди закопали две вучије пара; неки су људи копали на том месту, и тражили паре, али се незна, да ли су што нашли.“ /с. 30/

Вјетрња, (зове се „Ветрења“, и „Вртња“) – ИМЕ – ЛЕГЕНДА - „То је највише место у целој Јуорској планини. (...). Добила име од неке ветрењаче, која се на њеној јужној страни налазила, и место јој се и сада познаје. У то време – за кнеза Лазара – прича се, да је на Вјетрњи само 12 буква било; а сад је сва обрасла и то понајвише буквом, а по боковима у присоју и грмовом (бељик) гором.

ЛЕГЕНДА: Прича се, кад се је кнез Лазар попео некад на Јуор да гледи неке своје рудокоње, па погледао на Моравску долину, коју је магла притисла била, узвикнуо је: „Ала је Тамнић.“ И од тада кажу, да је тај крај прозван „Темнић“, које име сада цео један срез носи (Темнићки). /с. 31-32/

Вилино коло - „у кључу на северној страни села Руишника, под родном земљом, простор 10-15 плуга.“ /с. 33/

Видојев поток - у селу Белици; - ИМЕ - „прича се, да је некакав Видоје с плугом забраздио онди, и од тога се поток после направио.“ /с. 33/

Врановац и Г. Рачник, „села нису никад дељена. (...) Она су тако једно уз друго да изгледа као једно село.“ /с. 36/

Вратари (Вратарница), село. - ИМЕ - „Прича се, да је ово село добило име отуда, што су Срби ту некакве Турке у теснацу оптекли, те их потукли као на „врата“.“ /с. 37/

Гавез, село - нема одвојен хатар, већ са селом Јасиком. /с. 40/

Гавранова стена или **Лисични камен** – ИМЕ - „рупа у камену на источној страни села. Тако се зове што су се овде лисице и гавранови легли, где и данас гавранови радо падају; у атару Беле воде;.“ /с. 40/

Главеја, каменито брдо између Рековачке и Ратковачке реке - „Прича се, да је на овом брду била кула Филипа Мацарина*, али се сад још само познаје траг од некаквог пута.“ (*наводи М.Ђ. Миличевића, *Кнежевина Србија* – изд 1876 1-2 – с. 181) /с. 41/

Горела коса, брдо стрмено и кршевито, зап. Страна села Обрежа. „У овој коси има и 'Качарски клик' или Качарска коса, звана.“ /с. 44/

Г. Сабанта, село - има школа и црква. Махале: Орашје и Ровине. /с. 45/

Г. и Д. Штипље, села, - оба су једно до другог и атар један имају.“ /с. 45/

Г. Јовац, село - ИМЕ – ДЕОБА - изнад је Доњег Јовца, од кога носи име. „Некад су оба села била уједно, и само су Горњу и доњу малу села Јовца правили; али су се касније поделили, па свака мала засебно село образовала.“ /с. 46/

Грабад - чука - ИМЕ - ЛЕГЕНДА - „зове се отуда што су ту по причању Турци разграбили српске девојке, које су стоку чувале, и што ту има много дрвета грабовог; у хатару села Мајура.“

Грбови или **Јоцин и Живадинов гроб**, у атару села Беле воде. ЛЕГЕНДА - „Приповеда се, да су се неки Јоца и Живадин удавили у бару Виторовцу, па после нађени и овде сахрањени у два гроба.“ /с. 50/

Гузићски поток, сув, зап.стр. села Жупањевца. ИМЕ – ЛЕГЕНДА - „Пре 20 г. неки Стеван Гузић из Залогојевца, ајдуковао је више година, па погинуо у овом потоку, и после је околни народ дао његово име овом потоку.“ /с. 51/

Дамњанов гроб - ИМЕ / ЛЕГЕНДА (отмица) - „гола чука, у хатару села Мајура, прозвано место за то, што је ту некакав Филип убио у време збег, некаквог човека Дамњана, што је насилно и преко воље, био повукао једну девојку Босиљку, да се са њим венча.“ /с. 52/

Дворица, село - ИМЕ - „село добило је назив отуда, што су за време Турака онди постојали неки њихови двори. Прича се, да је за време Турака, пре неколико стотина година, у овом селу постојала црква, коју су Турци спалили и од које се само још темељ распознаје; и да је у Дворици за време Турака много дућана било. (...)“ /с. 52/

Дебело дрво - ИМЕ - „место у Сињем виру тако по неком дрвету прозвано.“

ИСТОРИЈА - „На овом месту сукобили су се Срби, под управом Милете Радојковића и Николе Мандрде, с Турцима, који су 1815 године из Ћуприје нагли били у Јуор планину, да збегове робе.“ /с. 53/

Девојачка стена - ИМЕ - „каменити врх од 20 м релативне висине, изнад села Избенице. О имену овога крша народ прича ово: Турци јурили неку девојку, да је по своме зверском адету осрамоте, па кад је ова видела, да их се избавити не може, скочи са врха ове стене у провалу, и сва се раздробила. Имена се, на жалост, незна овој честитој Српкињи, иначе би се слободно могла записати поред Рајића, Синђелића и других наших јунака.“ /с. 53-4/

Доњи Јовац, село - ИМЕ - „Добило је име од неког човека Јована, који се први у њему настанио. (...) Има цркву, школу и механу. (...) подељено је на махале: *Ужарска* прозвана зато, што су се у истој, давно још, били населили и живили неки ужари, и ту своје занате радили; *Плањанска*, што су се у ову махалу населили били неки из Планае дошавши; и *Некрштена*,

прозвана зато, што су ту некад живили људи, који су имали обичај, да се крштавају кад већ одрасту, а не одмах чим се дете роди. (...)“ /с. 57/

Дубница, поток у селу Вољујаку - ИМЕ / ЛЕГЕНДА - „(...) Стари људи кажу, да је Дубница добила име отуда: што је онди деспотица Јерина наморала људе, те су једну целу ноћ стајали на коњима (дубили). Дубница зове се још и 'Думница' и 'Ружин поток'.“ /с. 60-61/

Душићева ливада или Сврачњак - РАЗГРАЂИВАЊЕ - „простор од 50 до 60 пл.[угова], бродораван и у долини, на источној страни села Сиљевице. У овом месту стоји једно старинско гробље, за које околни народ рачуна да је римско. Већа чест овога гробља - плоче - однешене су нешто за цркву и школу, а узимају и поједини за кућевну употребу.“ /с. 64-65/

Ђотинац - „голо брдо, чукара у Д. Јовцу, било је некад својина неког Турчина Ђоте, па се тако прозвало.“ /с. 65/

Ђурђево брдо, - ИМЕ - „Северни крај венца планинског, који дели воде Белицу и Лугомиру. (...) све је засађено виноградима. Прича се, да је на овом брду имао деспот Ђурђе Бранковић своје дворе, па се по њему и оно назвало.“

ИСТОРИЈА - „И ово је брдо орошено српском крвљу за ослобођење у првом устанку и то 10. марта 1804. Левачка војска под управом својих старешина главном командом Карађорђа, одбила је Турке Јагодинце, који су их ту напали били; али су после доста страдали, кад су се у терању Турака по пољу растурили и у јагодинске куће почели улазити.“ (ЈМ наводи Гл СУД књ 4, с. 147) /с. 66/

Живин поглед – СУЈЕВЕРЈЕ - „део или чукара од Змајевице, у атару Својиловском. На овом простору Змајевице има један врло леп извор воде, који се зове *Змајевица*. Ондашњи народ приповеда то сујевјерије: да кад би син мезимац, или најмлађи, дошо те почистио и замутио ту воду, мора онај дан пасти киша, па ако ништа више бар око оне воде.“ /с. 67/

Залогојевац, село – ОПИС - „(...) Залогојевац постоји од Јагодине јужно 8 сах., од Варварина гди је ср. канцеларија 2, од Бачина 1½, од Глобара и Парцана ½, и од Падежа 1 сахат. Мареново село ништа друго није, но као једна махала овог села.“ /с. 68-69/

Збеговиште, поток - ИМЕ - „(...) Име је добио од 'Збегова', који су се у њему крили од Турака, за време првих устанака.“ /с. 70/

Зговор вода или Зговорски поток - ИМЕ - „(...) утиче с лева у Сибничку реку. Овај је поток добио име од многог жуборења (говора).“ /с. 70/

Зла вода - ЛЕГЕНДА - „на врху 'Голог брда', извире (...) прозвана, 'Зла вода' (...). Приповеда се, да су овди ајдуци чекали Турке онуд пролазеће; а старац Стојадин Веселиновић, из Сибнице, каже, да су хајдуци онди убили неког Муслију Турчина, коме се гроб и данас лепо види, и од туда је целом брду остало име; у атару Сиљевичком.“ /с. 71/

Змајевац - ЛЕГЕНДА - „простор под родном земљом, где има и извор Змајевац, гди се веле купао Змај, па се отуд тако прозвао.“ /с. 71-72/

Змајевица, „један врх од највиших врхова Јуора. (...) Под врхом Змајевицом је на зап. стр. Извор истог имена. Змајевица је на Јуору, простор од 200-300 плугова земље, која припада Својинову, Обрежу и Секуричу.“ /с. 71-2/

Ивковићи - ЛЕГЕНДА - „црква у селу Беочићу, (...) негда у развалинама била, но, у време Кочиног рата, оправљена заузимањем једног калуђера, а прилозима народа. Приповеда се: да је неки Ивко Кованџија, у време кнеза Лазара, овди држао пчеле и себи био направио капелу, а после молио кнеза Лазара, те овај направио цркву, и по имену Ивковом, прозвана Ивковиће.“ /с. 73/

Изгорели поток - ИМЕ - „утиче с лева у Белицу, код Камаришта. У том је потоку некада изгорела гора, па је зато тако прозван.“ /с. 73/

Јагодина, варош - „Седиште окружних власти (Начелства и Суда) и канцеларија среза Беличког. Има мушку и женску основну школу и нижу реалку (...). Кроз Јагодину протиче река Белица, на којој се 3 моста од дрвета налазе, за саобраћај једне обале с другом (...). Кроз Јагодину пролази Цариградски друм; осем тога, у њој се стичу насипи [пут]: из Крагујевца, Крушевца, Свилајенца и Трстеника. (...) У XVI веку Јагодина је била највеће и најлепше место на целом путу између Ниша и Београда, по причању тадашњих путника Бузбека и Герлаха. (...). У то време било је у Јагодини мало Срба, а доста спахија и Јаничара. У њеној околини у 3 села обитаваху сами Маџари. (...). Јагодина у трговачком погледу опада, али ће је жељезница опоравити.“

ИМЕ - „Јагодину зову неки и 'Јагодна' како се обично звала у XVI веку. Име јој је дошло од 'јагоде', па с тога се Јагодна и звала.“ /с. 74-76/

Јасика, село - „има свој кључ (земљу) преко Мораве у окр. Крушевачком, који мери више од 4-500 пл. [угова].“ /с. 78-79/

Јелењи ртањ - „брдо, на левој обали Мале реке, над саму Мораву наднешено; (...). На овом вису налазе се остаци некаква града, који мештани зову 'Јеринин град'. Лежи на атару села Грабовца.“ /с. 80/ исто и **Јеринин град**

Јошаница - „манастир, у присоју планине Црног Врха, а у подини планине Шареника, у дубокој јарузи, где се поток Сребро састаје с Јошаницом. Милићевић вели, да народ верује о овој цркви, да ју је цар Лазар подигао и у њој се с царицом Милицом венчао* (Манастири у Србији. Гласник XXI, стр. 51). (...).“

ИСТОРИЈА - „На трокатној звонари од дрвета има 3 мала звона, која је књаз Милош дао у спомен закључења мира с Марашли Али пашом. (...). Овај је манастир био главни штаб и збориште српске војске, која се је 1815 године из источних нахија шумадијских била искупила, да стане на пут Марашлијној силној војсци, што једнако у Ћуприју долазаше. Ту је био први састанак преговора између Милоша и Марашлије. На овом састанку били су од српске стране: Јован, брат књаза Милоша, Димитрије његов писар, кнез и војвода Милоје Теодоровић из Црнче и Неофит из манастира Никоља. Од турске стране пак дођу: Хаџи – Јордан Кајсарлија,

тајни саветник Марашлијев Ђурчибаша, Нишки владика с два три агалара Турчина* (Тројегодишња Историја Србије од Симе Милутиновића, стр. 346). Овај је састанак утишао мало јарост турску и придобио благог Марашлију, те је Милош добио времена, да на Дрину оде и босанском везиру Рушиду паши, лично претстане и умири га. За то време остао је у Јошаници Вуица Вуличевић војвода, с Јованом и осталим војводама, да Марашлију заваравашу, који је рад срећно по Србију испео. Код цркве у Јошаници сарањен је војвода Милоје Теодоровић 1832 године.“ /с. 81-83/

Кавадар, село - ИМЕ - „(...) *Кавадар* је, кажу, добио име отуда, што је некад на том месту кнез Лазар 'каву' пио, кад је из Крушевца у Крагујевац ишао. Људи говоре, да је у оно време увелико вредио пут кроз Левач, који је сад просечен за свезу Крагујевца и Крушевца, у главном старим постојећим путем преко Кавадара, Рековца и т. д.“/с. 84/

Каленић - „манастир у Левчу, у врху Каленићске реке. Зидео га је Деспот Стеван Лазаревић 1407 год. У овом манастиру лежале су кости светог краља од 28 децембра. 1815, кад су донете из Аустрије, па до 20 августа 1839 године, кад су враћене у Студеницу. Каленићу је храм Ваведене, а сабор се купи о Петровудне и на Велику Госпођу. (...)“ /с. 85-86/ - [О имену видети под **Бубњиц** и у Гл. СУД XXI, с 45-51.]

Караулски поток – ИМЕ - „(...) . Име је добио, што су у његовом врху биле карауле, ради чувања од Турака у првим устанцима 1805, 9 и 1815 године.“ /с. 90/

Кисела вода - „зове се један извор киселе воде, (...) . Ова вода кисела је за полак Буковичке киселе воде, и онај поток у који ова вода стиче зове се *Кисељак*. Да се ова вода лепо оправи и у ред доведе, доста би ползовала околном народу.“ /с. 91/.

Кључ - ИЗМЕШТАЊЕ НАСЕЉА / ИМЕ - „велики простор, у хатару села Дворице, под њивама и ливадама, који има разне називе као: *Старо село*, где је некад ово село насељено било, па се после на садање место преместило; *Купусаре*, где су многи купушњаци били; и *Острво* за које једни причају, да је ту било највише траве острике, а други да је ту у малом обиму постојао островчић од Мораве.“ /с. 92/

Кованлук - ИМЕ - „доља или падина (...) место између Божуровачке и Риљачке реке (...) . Овде кажу, да су биле трмке цара Лазара, а и касније су на том месту пчеле гајене, с тога је добило име Кованлук.“ /с. 93/

Ковачевица – ИМЕ - „раван у Д. Јовцу, зове се тако што се је ту био настанио некакав ковач.“ /с. 94/

Коленски поток - ИМЕ - „врх Дуленске реке; извире из брда Тикве. Прича се, да је проклета Јерина некад заповедила, да се у овом потоку испребијају колена неком човеку, па после наредила, да се у 'Вешалском потоку на вешала' мете. Отуд и имена овим потоцима.“ /с. 95/

Комарин - ИМЕ / ЛЕГЕНДА - „црква, на северо источној страни села Љубаве. Ова је црква, веле још од времена кнеза Лазара, но је била порушена и тек у новије доба подигнута. На северној страни ове цркве продужује се један поток (...). Овај поток зове се *Кованлук*, гди су веле трмке кнеза Лазара

биле. Кад је кнез Лазар зидао цркву у Крушевцу, и ону у Љубостињи, он је онда за настојника копања камена у Мајдану Брајковачком, поставио Милоша Обилића. Овај шиљући на обе стране камен по кнежевој заповести, бирао је најбоље, а оно лошије и изломљена парчад остављао, па је дао сазидати цркву у Подини, код кнежевог конака. Кад је пак доцније Вук Бранковић код кнеза опадао Милоша, он је и то кнезу казао: 'ти градиш две, а он гради и трећу цркву', продуживши пододна опадања и пребацивања. Кнез Лазар, да би се сам уверио, појаше коња и сам у Кованлук дође, па кад око цркве обиђе и све види рекне: 'ко мари за то', т.ј. то није никаква штета, нити терет, ни трошак, а биће народу некад од потребе. Од ове дакле речи 'Ко мари', остане име цркви Љубавској *Комарин*.“ /с. 96/

Коњуси, село - „нема синор [границу] са селом Љубавом, него су још од старих времена хатари њихови састављени уједно. (...). Сав простор може се обићи за 6 сахати. *[Овај податак времена за обилазак села, иде уз готово свако село].“ /с. 97/

Копривница и Д. Рачник, села - „тако су у близу, да им је хатар уједно, и неможе се одредити докле је једног, а докле је другог села.“ /с. 98/

Костин камен – ЗАКОПАНО БЛАГО - „у селу Мајуру. Прича се, да ту под тим каменом има блага за 10 мазги што могу понети, које је закопано, кад су се, после пропасти Косовске, Срби тукли с Турцима, и људи верујући тој причи, избушили су свуд у наоколо тај камен, и обили га, пошто се због грдне величине дићи неможе.“ /с. 99/

Краљево дрво - „леп гранат грм /грм је врста дрвета; исто важи за Таковски грм да је дрво, а не у данашњем смислу грм.- подвукла Л.Ћ./ на ливади поред пута, идући из Превешти у Сибницу. Под њим преноћиле су мошти Светога Краља Стефана, када су 1806 године из Манастира Студенице у Враћевшницу преношене. Тада је то било мало дрво, а сада је красан и разгранат грм.“ /с. 99/

Крвавица - ИМЕ - „брдо у водомеђи Ратковичке и Дуленске реке, у врху Крвавичког потока, а поред самог пута, што из Крушевца за Крагујевац води. Зове се тако с тога, што су се на њему Срби с Турцима 'крвавили', кад су у збегу у Ралетинцу били и 'страже' на брду Стражари чували.“ /с. 99-100/

Крстата буква - „место гди се и данас налази једна закрштена буква; простор мали хатар в. Сугубине.“ /с. 101/

Крстатак - ИМЕ - „брдо у Д. Јовцу, прозвано стога, што се ту налазило некад природно никло крстато дрво, и оно је под гором.“ /с. 101/

Крушак – ИМЕ - „(...) Ово је место занимљиво и ретко, јер се онди никакво друго дрво не може видети, сем само крушке, и то тако велике, да се греда може од 15-20 држалица осећи.“ /с. 102/

Кукљин, село - „(...) дели се на ове махале: *Топољак*, *Средња* и *Бурдељска мала*.“ /с. 103/

Кусано - ИМЕ - „чука у хатару села Мајура, прозвана тако с тога, што је ту некад живео некакав пуштахија 'Кусано'.“ /с. 104/

Лалoшев брег - ИМЕ - „коса између Лалoшевог потока и Цренбошњака, на левој страни Јелачке реке. Зове се тако по неком Лалoшу, који је ту погинуо.“ /с.107/

Лепoјевићи, село - ИМЕ - „(...) Земља је врло родна и лепа, с тога је и прозвано 'Лепoјевићи'.“ /с. 108/

Лозовик, село - ИМЕ - ОБИЧАЈ - ЗАКЛЕТВА - „ (...) Ово село добило је име од 'лозе', јер је много има. Дели на две махале: мања се зове *Горња*, а већа *Доња Мала*. (...) Врло је карактеристично, и управ једини обичај који ови људи држе. На св. Тривуна сви људи иду у винограде сваке године, и тамо се један другом заклињу, да нећеју сипати воду у вино. Та је заклетва код Лозовичана врло знатна.(...)“ /с. 112-113/

Лоћика, село - „ дели се на две махале, *горњу* и *доњу*.“ /с. 113/

Лугомир, река – ИМЕ - „(...) добио име од лугова, кроз које је ваљда *некада* протицао, јер су сада ти Лугови нестали, а остале саме Шумарице.“ /с. 114/

Лукар, село – ИМЕ / ДЕОБА - „Добило је име од општенародне планине Лукара, коју су сада околна села изделила. Дели се на Горњи и Доњи Лукар. (...)“ /с. 114/

Љубостиња - „манастир у Левчу. (...) Зидала ју је Царица Милица око 1405. Народно предање тврди, да је ту сахрањена царица Милица, и њен син Стефан. Још је ту гроб Стефана сина кесара Угљеше. Црква је грађена од протомајстора Боровића Рада. Храм је Љубостињи велика Госпођа, а сабор се купи на св. Стефана (2. августа /по старом календару/) Више у Гл. СУД ХХI, с. 42-45.“ /с. 115-116/

Мајур, село - ПРЕДАЊЕ - ИЗМЕШТАЊЕ - НАСЕЉАВАЊЕ - ИМЕ „Прича се: да је за време Турака ово село било до реке Лугомира, више механе Лугомирске, а друм цариградски водио је тада преко брда Гиља, па кроз село Мајур и шуму Бресјанску, за у Крагујевац. Турци пролазећи путем кроз Мајур чинили су селу велика зла и насиља. Србима се досади трпити и сносити зла од пролазећих Турака, напусте то место, и настане се у садањем месту. Први је се ту доселио неки Коста Анђелковић и започео сеобу и дао му име 'Мајур'. Говори се, да је селење извршено у месецу Мају, дакле и по месецу и по ономе, што се ту као на склонитом месту људи мајали (крили),_дато му је име *Мајур*. (...) дели се на 4 махале и то: *Баковска* прозвана зато, што су се ту најпре населиле неке фамилије из Бакова у Турској; *Међанска*, гди је некад била међа – хатар селски; и *Горња* и *доња* махала.“ /117-18/ /Наводи Историју Симе Милутиновића с.305. – о боју од 5 часова код Гиља 1815. између Срба под управом Милете Радојковића и Турака. Срби су пресекили везу Ћуприје с Јагодином. Турци их нису успели савладати./

Мамутовац - ИМЕ - ЛЕГЕНДА- „поток са текућом водом, где и кућа има, на ист. стр. села Д. Сабанте. Овде је у потоку погинуо нели /неки?/ Турчин Махмуд, где му и сад гроб стоји, те отуда и ово место име добило.

Мамутовац је врх Буковровачке реке (Осаонице); почиње у брду Дрењаку.“ /с. 124/

Мандрна стража или Мандрина коса - ИМЕ - брдораван у Д. Јовцу, ...на зап. стр. села, „зове се отуда тако што је на том месту била стража Николе Мандре сердара.“ /с. 124/

Маскар, село - ИМЕ - „(...) Овде се састају две Мораве и тромеђа је овде од 3 округа: Јагодинског, Крушевачког и Алексиначког. Кад су Турци скотске страсти над мртвим телом жене Тодора од Сталаћа задовољавали, и кад је старешина њихов за то варварство сазнао, рекао је „*то је Маскара*“ (срамота) и отуда име овоме селу.“ /с. 125/

Медвеђа, село - „(...) Има на 1500 душа, и дели се на 8 махала: Шафран, Ратај, Речанска, Брђанска, Шумаричка, Трњачка, Бродићска и Равњачка. (...) Има своју цркву, школу и две механе.“ /с. 126-7/

Мечкина рупа - ИМЕ - „место у Црном врху, поред крагујевачког пута, а на атару села Штипља. Зове се тако, што су ту некад мечке живиле.“ /с. 128/

Мишевић, село - „(...) У овоме селу има добре горе, ту је некада постојала фабрика стакла пок. Петронијевића. (...)“ /с. 130/

Момчилов град, - ИМЕ - ЛЕГЕНДА (к.Лазар) - ЗАКОПАНО БЛАГО - (зове се и Градина) „То су рујине некаква градића (...) између Броћанског и Градишког потока, а на коси која се зове Крадишки клик.“

ИМЕ - Народ прича, да је Вукашин у томе граду убио Момчила, а дошао је овде главним друмом на Црквину. Од Момчила остало је име овој руини. /Следи опис простора и зидова./

ЗАКОПАНО БЛАГО - „Народ прича, да код малих врата има закопана блага, а може се наћи по светлости сунца, кад на Спасовдан огране.“ /с. 132/ /Нађен само јатаган и алка, ништа од новца или оружја./ /Помиње и вероватну стражару 300 корака испод града; и још 2 на два места./

ЛЕГЕНДА - кнез Лазар: „На Градини виде се остаци некакве шлакње - горелог камена, и то показује, да ће имати нешто вере оно народно предање, да је Кнез Лазар овуда обилазио неке своје рудокопње.“ /с. 132/

Мурузишта, брдо-раван – „(...) Приповеда се, да је овај простор био под старом и густом гором, и да су онди дуговремени збегови били, а то се осведочава тиме, што се чешће онди може наћи понеки новац и друге бакарне и сребрне старине.“ /с. 134/

Недељков гроб - ист. стр. села Г.Сабанта. Недељкова ливада и поток. /с. 135/

Нектен - ИМЕ - „долина на јужној страни села Божуровца (...). Прича се, да је на овом месту неки човек молио неку младу жену да буде с њим, а она нехтела, а после је пристала, и с њим била, и отуда је ово место име добило.“ /с. 135/

Нелин гроб, место на коси, сев. стр. села Ратковића, „прозвато отуда, што се онди пре 10-15 година обесио неки Недељко, који се је звао и Неле.“ /с. 135/

Ново село - заселак села Јасике; „у њему су се населили дошљаци.“ /с. 137/

Обреж, село - ИМЕ - што је на „Обрежју“ Мораве. /с. 137/

Падине или **Убивена крва** - „звано једно место на западној страни села, под младом општинском шумом; хатар Сибнички (...). /с. 142/

Пазариште - ИМЕ - југоист. од Волујка, раван ..у Кључу. „По казивању старих људи, име му је дошло од Пазара, који је ту некад био, што доказују и неки одтаци који се онди и данас налазе.“ /с. 143/

Пањевац, село. „Из овога села је чувени капетан Кочо, по коме је устанак 1787. год. прозван 'Кочина крајина'.“ /с. 144/

Пичковац, један извор у шуми, баш више Прњавора Каленићког. /с. 147/

Пљошта, бара - ИМЕ - бара у селу Д. Јовцу, „прозвана тако зато, што у истој има рибе пљоснате, која је подједнако дугачка и широка, и која од заласка сунца па до неко доба пљеште.“ /с. 148/

Пољна, село. - пример описа - „граничи се: од севера Лепојевичким, југа Милутовачким и М. дренавским; истока Опарићким и М. Крушевачким, а запада Риљачким и Сугубинским хатаром. Атар овога села може се обићи за 3 сахата. Село Пољна одстоји јужно од Јагодине 7, од среске канц. Рековца 4, од м. Каленића 2, од Опарића 1 и од Милутовца пола сахата.“ /с. 149/

Попова бара, место под Јуорским венцем. Место боја 1815. / Наводи из историје Симе Милутиновића с.306-308./ с. 149-150/

Праћина, село у равници. - ИМЕ - „Праћина село добило је име отуда, што је близу Мораве и једне баре. Пре насељења у ово место, људи су се ту искупљали и бацали праћице преко Баре и Мораве, пошто је ту врло лепо и равно место, и отуд име добије“ /с. 151/

Прерадовац, брдораван - НОВА ЦРКВА - код састава села Нова и Стара Калудра. Већи део овог простора припада ман. Каленићу и на њему „је манастир пре 6-7 година подигао цркву названу 'Прерадовац' за вршење обреда црквених и верозаконских, парохијанима из села: Белушића, Брајиновца, Пуљака, Волујка, Опарића, Лепојевића и Калудра, зато што им је манастир Каленић много удаљен.“ /с. 152/

Пчелице, село - ИМЕ - „Некад је у том селу било врло много липа и пчела, од којих је и име добило. Сада је и једног и другог мање. О том види и село Ратковићи.“ /с. 154-5/

Радованов гроб - „место на западној страни села Божуровца.“ /с. 156/

Ракитово, село - ИМЕ - „Добило име од многих ракета дрвећа, којих и сад ту доста има.“ /с. 158/

Ралетинац - „стара црква у потоку Ралетинцу; ту долазе грозничави те се лече.“ /с. 159/

Ралетинац – ИМЕ - „леп поток (...); глава му је у планини Осредку, (...). При крају овога потока гди он у реку Пчеличку утиче, на десној страни, налазе

се неке зидине за које околни народ држи да је била црква, која се је звала 'Ралетинац' од које је и поток име добио.“ /с. 159/

Растока или „**Дабров Кључ**“ – мали простор у округу Кукљинском /с. 52 и 159/

Ратковићи, село - ИМЕ-ПРИЧА; МАХАЛЕ - „(...) Ратковићи, село лежи источно од села Пчелица. Прича се да је у селу Ратковићима живео негда кованција Ратко, а у Пчелицама други неки кованција, па овај нешто уврча пчелама онога из Ратковића, те се узлуте и убију свога кованцију. Од овога Ратка остало име целом селу Ратковићи. У Ратковићу ове су мале (цемати): Шумовичка, Провалија и Белан.“ /с. 160/

Рековац, село. У њему среска канцеларија. /с. 161/

Рибари, село - Скоро не раздeљено од Ракитова. На Морави и има скелу. Има школу. /с. 161-2/

Рогљевица – ИМЕ - „голи језик између реке Крушевице и Дуленуше (...). Добила је назив од свога вида што личи на 'Рог'. Ту је зборно место Течинској чети и Левачком батаљону.“ /с. 163/

Саставци - „место на јужној страни села (...). Сав овај простор остао је с оне стране Мораве од оне велике поплаве 1864. год. тако, да се зато и зову саставци, јер код њих се састављају две Мораве, ниже Сталаћа; атара Варваринског.“ /с. 165/

Сватовско гробље – ИМЕ - „на једној коси поред пута и шуме, на међи села Парцана, Коњуха и Љубаве. Зове се овим именом зато, што је онди до скоро имало много гробова па је повађено. Приповедају, да су се двоји сватови ту срели, па се посвадили и изгинули.“ /с. 166/

Селиште – ИЗМЕШТАЊЕ - „на јужној страни села Беочића, гди некад старо село било. Овде постоје и данас опадине од негдашње цркве *Беочина*, но слава ове цркве Ваведеније, и до данас се обдржала и цело је село слави.“ /с. 168/

Селиште - ИЗМЕШТАЊЕ - „раван у Д. Јовцу за које се прича да је ту некад село било, па се раселило, и на садање место доселило.“ /с. 168/

Сињи вир, мало село - ИМЕ - „Добило име од Моравских вирова, који се ту наоде.“ /с. 170/

Слепчев гроб - „стоји баш поред пута, на северној страни атара Парцанског.“ /с. 171/

Сребро, поток - „Мислило би се да је негде у његовој околини копано сребро, али о томе нема никаква помена.“ /с. 173/

Средње Летовиште, велика пољана за стоку и жирородна гора, у атару Својинском. /с. 173/

Срембошњак (и Цренбошњак) - ИМЕ - „мали простор, страна на лозовитој коси гди роди трава *Сремош*, која је љута и мирише као бели лук (дивљи), у атару села Лободера.“ /с. 173/

Стари бунар, испод Веселака. - ИЗМЕШТАЊЕ - „ту је најпре село Бунар било, па се после иселило ближе реци Белици, где је и сада.“ /с. 175/

- Старо село** или Старо Штипље - ИЗМЕШТАЊЕ - „то је место у коме су некад живели људи из оба села Доњег и Горњег Штипља, па се после разделили и изместили у садања места.“ /с. 175/
- Старчево сено** - „ИМЕ ОД ПАМТИВЕКА – зове се мали простор под родном земљом, на западној страни села Маскара. Име овом месту још од памтивека стоји.“ /с. 175/
- Стојанов гроб** - „постоји на источној страни манастира Љубостиње, мали простор.“ /с. 176/
- Стражевица**, голи брег у селу Сибници. Има два врха, велика и мала Стражевица. „На великој Стражевици налазе се руине од некаква града и у њему, веле, има подрум од 20 корака дужине, који је у томе граду за тамницу служио. У селу Сибници опет налази се нека црквина.“ /с. 178/
- Суваја**, брдо-раван - ИМЕ - ЛЕГЕНДА – „северо источно од села Пуљака, на међи Вољујачкој и Мотрићској, под ораћом земљом и ливадама, између потока, простор 60-70 плуга. Стари људи кажу, да је име Суваја дошло од једне баре, која је неко време врло дубока била, па се ту налазио аловити бик, па се био са селским биковима који су ту долазили, и све их надјачавао. Неки човек подкује свом бику рогове, и тако се потуче са аловитим биком и прободне га, а тај изађе из језера и прође тим потоком, и куд је прошао онуда су се сва дрва посушила, те отуда овај поток добије име 'Суваја'.“ /с. 179-80/
- Табориште** - ИМЕ - „коса, пружа се од села Г. Сабанте и В. Сугубине па до механе Бунарске. Зове се тако, што је на њој 'таборила' војска у време устанка књаза Милоша, против Турака, који су се у Ћуприји и Јагодини налазили.“ (Наводи податке старешина и сукобе по Сима Милутиновић Сарајлија, *Трогодишња историја Србије* с. 150 155.). /с. 181/
- Танка коса** - ИМЕ - „(...) у хатару села Белице, ове се што је врло танка (узана).“ /с. 182/
- Татарна**, брдо - ИМЕ - ЛЕГЕНДА - „(...) Припада атару Љубост. Прњавора. Прича се, да је на овоме брду био збег Српски, од Татарске најезде у време Урошеве владе (око 1240); (наводи: Милићевић, *Кнежевина Србија*, с. 181; »Србадија« за 1881. с. 93) (...) а други причају да је у то време био Татарски логор на томе брду (наводи: М. С. Милојевић, *Путонис Дела Праве Старе Србије*, св. I, с 57). Отуда је и име томе брду остало. Друга верзија изгледа ми вероватнија, а свакако је име од Татара остало, који су својим пустошењем до овог места допирали.“ /с. 182/
- Тетребица** - ЗАЈЕДНИЧКА СВОЈИНА - „планина каменита под гором, у којој има учешћа и Превешт село.(...)“ /с. 183/
- Товарњача** - ЗАЈЕДНИЧКА СВОЈИНА - „лежи на јужној страни села под жирородном гором и обделаном земљом (њиве, ливаде); на јужној страни Д. Дубича, у којој планини има половину село Раинац. (..)“ /с. 183/
- Тоња**, врбак -ИМЕ - „(...) прозвани с тога, што је ту заиста место врло тоњиво.“ /с. 184/
- Турске њиве** - ИМЕ - „(...) Ту су некада Турске њиве биле, кад су Турци у Јагодини боравили, па отуда и име.“ /с. 187/

Турски гроб - ИМЕ - „на вису чуке тога имена, у хатару села Мајура, прозван тако, што је ту једног Турчина убио Мандрда, старешина српске хајдучке чете.“ /с. 187/

Ћирков гроб - „место на северној страни села, хатар в. Крушевице.“ /с. 188/

Ћурков клик - „звани и *Грабовити клик*, у коме много змија, у атару Поточком.“ /с. 188/

Убијена крава - „поток, упада у Сибничку реку.“ /с. 188/

Угљарица - ИМЕ - „чука гола прозвана отуда, што су онди угљари израније живели, и угљен правили, док је још велике горе било; у хатару села Мајур.“ /с. 189/

Цветин поток - ИМЕ - „(...) прозван зато, што се у истом населила и живиа нека Цвета.“ /с. 190/

Цветков гроб - „(...) на међи Беочића и Поточца, (...)“ /с. 190/

Црвена бара – ПРИЧА - „на северној страни манастира Љубостиње. Овди су у време збегова Срби, Турке који су их гонили, побили и у бару их ову побацали.“ /с. 192/

Црвене баре или **Татарна** – ИМЕ - ПРИЧА - „простор мали, где су негда баре биле, но сад је суво место, на северној страни села Грабовце. Ово се место зове и Татарна, стога, што су онди некад неки Татари били у збегу, па изгинули.“ /с. 192-3/

Цренбошњак, поток - ИМЕ - „(...) Цренбошњак је нека трава, која има главицу као бели лук; пред Васкрс бере се. По овој трави назван је и овај поток, јер је у њему највише има. Зове се и 'Срембошњак'.“ /с. 193/

Црква и Град, - „што постоје сада у Жупањевцу, кажу да их је правио неки Никола Бољар и у граду седио.“ /с. 193/

Црква Својиновска - ЛЕГЕНДА - „налази се у врху Црквенског потока, који се с десна у Својинску реку стаче, а под брдом Богданчом. За ову цркву прича се, да је грађена у исто време кад и манастир Љубостиња, па их у томе затекла Косовска битка, те су остале недовршене, а после Љубостињу доврши царица Милица, а Својновску тек пре неколико година оправаше сељаци села Својинова.“ /с. 193/

Црквенац - ЛЕЧЕЊЕ - „старе опадине од негдашње цркве, гди сељани околни долазе, кад су слаби, на северној страни села Крчина.“ /с. 193/

Црквина - „у виноградима села Богдања, виде се развалине и опадине неке цркве из ранијих времена, али се не зна ко је правио, ни како се зове.“ /с. 194/

Црквиште - ЛЕЧЕЊЕ - „остаци неке старе цркве у врху Црквенског потока, што се у Поточку реку стаче с десне стране. Код овог црквишта налази се извор с дивном водом, куда сад свет долази, да се од грознице лечи, умивајући се водом са тога извора.“ /с. 194/

Црпча, село - ИМЕ - „(...) Казу да је овом селу име дошло од 'Срне', којих је негда ту да много било. Срне су силазиле с планине /Црни Врх/ на неко

језеро те пиле воду, па су их тада жене тукле. Од срне 'Срнча' а одатле временом постала 'Црнча'...(…)“ /с. 195/

Цамејина коса - ИМЕ - „(...) она је напад била својина неког Турчина Цаме.“ /с. 198/

Шареник, планина - ИМЕ - „(...) Ова планина добила је име од шареног камена, а вида је округла. (...)“ /с. 199/

Шафранско поље - ИМЕ - „(...) Име је поље добило од једног краја села (махале) Медвеђе.“ /с. 200/

Прилог 3: Славе, литије, сеоске славе и преславе

Село	Највише свечара	Крста носе и славе
Баре	Јовањаца	У недељу по Ђурђевдану; и св. Трифуна цело село као пат патрона винограда.
Бачина	Никољаца, па Аранђеловаца	На велики Спасовдан. Славе и 26. март сваке године.
Бела вода	Никољаца, па Ђурђеваца	На св. Тројице у понедељак. И св. Трифуна – виногради
Белица	Томинаца	О Малом Спасовдну; а св. Каралимбија славе ради здравља људи
Белушићи	Аранђеловаца	На св. Тројицу другог дана; св. Трифуна
Беочићи	Никољаца	Крста носе по Петровдну на св. Козму и Дамњана.
Богалјинци	Пантелијеваца	На св. Тројицу 2. дан. И св. Трифуна због винограда.
Божуревац	Аранђеловаца	Крста носе на мали Спасовдан.
Бошњани	Јовањаца	Крста носе на мали Спасовдан.
Брајиновац	Илијнаца	Крста носе на белу недељу по Тројицама. Друге сеоске сла славе немају.
Брајковац	Никољаца	Крсте носе на св. Тројицу. Друге сеоске славе немају.
Бунар	Никољаца	Крсте на мали Спасовдан. Славе покров Богородичин за здравље људи, а св. Тривуна због винограда.
Варварин	Никољаца, па Аранђеловаца	У суботу уочи поклада Петрови. Светкују Екатарину уз божићни пост ради здравља; и 2. маја пољубранију ради винограда

Велика Дренова	Никољаца	Славе Трифуна – виногради; и св.Илију код Црквишта.
Велика Крушевица	Аранђеловаца	Крста носе на св. Тројицу у понедеоник. Сеоска слава св. св. Василије. Нова година.
Велика Сугубина	Никољаца	Крсте на мали Спасовдан. Друге сеоске славе немају.
Волујак	Ђурђеваца и Аранђеловаца	Доњи крај села св. Тројицу и Трифуна, ради винограда. Други крај села слави св. Марка; и исто св. Трифуна
Врановац	Никољаца	На велики Спасовдан; и Савине Верижице за здравље људи
Г. Рачник	Никољаца	На св. Тројице. И 2. дан по Крстовудне ради говеди, 15.9
Вратари (Вратарница)	Аранђеловаца, па Петковчана	Крсте носе на св. Тројицу првог дана. Друге селске славе немају.
Врба	Никољаца	У тројички петак, тј по малом Спасовдну сутрадан. Селска слава, због здравља, у петак пред св. Саву.
Вукмановац	Никољаца	Крста носе у бели петак по Тројицана. Св. Ану, уз Петров пост, и св. Трифуна славе сеоске.
Гавез	Ђурђеваца	На св. Тројицу у недељу, без да другу заветину имају.
Глобари	Јовањаца	Крста носе у белу суботу по Тројицама. И Краљев дан славе ради говеди.
Г. Сабанта	Лучинаца, па Аранђеловаца	Преслављује село још и св. Јанићија, који пада уз Божјни пост, по св. Андрији 3. дан.
Г. Штипље	Аранђеловаца	Носи крста на св. Тројице.
Д. Штипље	Аранђеловаца	Крста носи у Понедеоник по Тројицама.
Г. Дубич	Ђурђеваца	Крсте на св. Тројице 2. дан, и св. Трифуна за винограде
Г. Јовац	Никољаца	Крста носе на други дан св. Тројице.
Г. Крчин	Лазареваца, па Никољаца	Крста носе у белу суботу по св. Тројицама.
Грабовац	Никољаца	Крста носе на св. Тројице. Селска заветина св. Трифун.
Дворица	Никољаца	Крста на св. Тројице; друге селске заветине немају.
Доброселица	Подједнако Петковчана, Аранђелова. и Јовањаца.	Крста носе у бели четвртак по Тројицама.
Доња Сабанта	Никољаца	Крста носе на мали Спасовдан.

Доњи Дубич	св. Агатона	Крста носе на св. Тројицу 2. дан; а св. Тривуна славе као патрона винограда.
Доњи Јовац	Никољаца	Крста носе на други дан св. Тројица. Селска је слава Младенци, коју су изодавна установили, због престанка неке заразне болести, која је јако у људма и стоци беснила.
Доњи Крчин	Никољаца	Крста носе по св. Тројицама. Друге селске славе нема.
Драгоцвет	Никољаца	Крсте носе у белу среду, по Тројицама. Сеоска слава нова година, због чуме.
Дулени	Лучинаца, па Ђурђеваца	Крста носе у Бели Четвртак по Тројицама.
Жупањевац (Жупањево)	Ђурђеваца, па Митроваца	Крста носе на велики Спасовдан. Општинска слава св. Илија, коју је славила и она стара црква у селу.
Залогојевац	св. Мину, па св. Аранђел	Крста носе на Врачеве по Петровудну.
Избеница	Никољаца	Крста носе у понедеоник на св. Тројице; Богородичин покров од старине славе.
Јасика	Никољаца	Крста носе на св. Тројицу.
Кавадар	Јовањаца, па Никољаца	Крста носе на св. Јована, пред млади Никољдан пролетњи, и св. Недеље, по Пантелијевудну.
Калудра	Јовањаца	Крста носе у Бели Четвртак по Тројицама.
Каменари	Никољаца	Крста носе у Бели Петак, по Тројицама.
Карановчић	Никољаца	Крста носе на Бели петак по Тројицама и св. Агатона у јесен.
Катун	Никољаца, па Ђурђеваца	Крста носе у понедељак по св. Тројице. Слава сеоска св. Тома пролетњи за винограде, а за здравље говеди сваког четвртка пред Ђурђевдан.
Ковачевац	Никољаца	Крста носе у белу суботу, по св. Тројицама. Сеоска слава св. Мојсило (Међудневица), ради здравља стоке.
Комарани	Никољаца	Крста носе на св. Тројице други дан. Св. Тривуна слави сел због винограда.
Коњуси	Аранђеловаца, па Никољаца	Крста носе на св. Тројицу.
Копривница	Никољаца	Крста носе на св. Тројице други дан. Селска слава Цвети.
Д. Рачник	Никољаца	Крста носе на св. Тројице први дан. Селска слава Константин и Јелена, ради здравља

		људи.
Крвавица	Ђурђеваца (Ђурђеваца)	Крста носе на Св. Тројице у Недељу.
Кукљин		Крста носе на св. Тројицу и славе Велики четвртак, ради винограда.
Лазаровац	Никољаца.	Крста носе на св. Тројице; друге селске славе немају.
Лепојевићи	Ђурђеваца	Крста носе на вел. Спасовдан.
Лободер		Крста носе на св. Јована, пред летњи Никољдан.
Лозовик	Томинаца, па Никољаца	Крста носе на вел. Спасовдан; славе св. Тривуна ради винограда. Славе Евдокију (1. марта) ради здравља људи
Ломница	Никољаца	Крсте носе на Спасовдан.
Лоћика	Ђурђеваца, па Никољаца	Крста носе на Белу Суботу по Тројицама, и св. Трифуна славе због винограда.
Мајур	Никољаца.	Крста носе на Спасовдан. Село има 3 славе: 2. дан Ускрса, јер је чума дуго морила па тад престала; мали Спасовдан због стоке, нарочито говеди, јер је од неке болести рогата марва ужасно сатирана; и на 3 недеље пред Ускрс, јер је гушобоља јако дејствовала и многи народ сатрла, па тада престала; ту су славу од скоро почели.
Мала Дренова	Никољаца	Крсте на мали Спасовдан. Друге славе сеоске немају.
Мала Крушевица	Никољаца.	Крсте на Младенце. Друге славе селске немају.
Мала Сугубна	Никољаца, па Ђурђеваца	На мали Спасовдан. И св Трифуна, патрона винограда.
Малешево	Аранђеловаца	Крста на Спасовдан. Св. Трифуна славе због винограда.
Мареново	Ђурђеваца	
Маскар	Никољаца	На св. Тројицу 2. дан. Сеоска слава св. Ана, уз божићни пост, ради здравља; и 2. маја „пољубранија“, ради берићета.
Медвеђа	Никољаца, па Аранђеловаца	Крста носе у Бели петак по Тројици.
Међуреч	Стевањаца	Крста носе на св. Тројице други дан.
Мијајловац	Никољаца	Пред св. Илију у недељу. Св. Трифуна славе за виногр.
Милутовац	Јовањаца, па Никољаца	На мали Спасовдан. Св. Трифуна славе због винограда.

Надрље	Петковчана	Крсте носе у суботу пред Петрове покладе.
Обреж	Аранђеловаца, па Никољаца	На мали Спасовдан. Славе 9-ти уторак од Божића ради здравља људи, и св.Саву грчког, зими уочи Никољдана. Спасовдан ради винограда и то у једном брду, у великом брду Марковдан, а у трећем брду св. Враче по Петровдану.
Падеж	Никољаца	Крста носе на Спасовдан. Друге славе селске нема.
Пајковац	Никољаца	Крста у бели четвртак по Тројицама. Друге селске славе нема.
Парцани	Ђурђеваца и Алимпјеваца	Крсте носе на други дан Васкрса. Сеоска слава Константин и Јелена због винограда.
Планиница	Никољаца	Литију не носе, нити другу какву селску славу имају.
Пољна	Никољаца	Крсте на Младенце. Св. Трифуна славе због винограда.
Поточац	Никољаца	Крсте носе на младог св. Николу и Ваведење.
Праћина	Никољаца	Крста носе о Тројицама. Славе још о Младенцима и о Ивандну (24. јуна)
Пуљци	Аранђеловаца, па Никољаца	Слава му је селска велики Спасовдан, а виноградарски патрон св. Трифун.
Пчелице	Аранђеловаца	Крста на св. Тројицу. Од старина сеоска слава Теодорова субота. Сеоска црква слави малу Госпођу.
Рабреновац		У белу суботу по Тројицама. Селска слава св. Ана.
Рајинац	Ђурђеваца, па Аранђеловаца	Крста на св. Јована пред мали Никољдан у лето. Св. Трифуна славе као патрона винограда.
Ракитово	Никољаца	На бели петак по Тројицама. Слава селс. на Варголомеју
Ратковићи		У недељу по вел. Спасовудне. Сеоска слава Ваведење и св. Танасије.
Рашевица	Никољаца, па Ђурђеваца	На Тројице, 1. дана. Св.Стевана и Благовести славе због винограда
Рековац	Никољаца, па Ђурђеваца	На Вознесеније. Славе последњу недељу пред Митровдан и држе виноградарску славу св. Тривуна.
Рибари	Никољаца	Крста на Тројицу. Селска слава на Каралампиа, и на Ватоломеју зарад сачувања поља од туче.

Риљац	Јовањаца	Крста на мали Спасовдан, а Младенци селска слава.
Руишник	Аранђеловаца	На мали Спасовдан. Св. Трифуна славе због виногр.
Својиново	Никољаца	Литију носе на Марков дан. Сеоска слава Сретење.
Селиште	Никољаца, па Ђурђеваца	Крсте носе на св. Тројицу у понедеоник.
Сибница	Јовањаца, па Петроваца	На мали Спасовдан. Св. Трвуна село слави за винограде.
Сиљевица	Јовањаца	У прву недељу по Ђурђеву дну. И св. Трифуна славе.
Срње	Никољаца	Крста носе на св. Тројицу у понедеоник.
Страгари	Ђурђеваца	Крста на Тројицу. Сеоска слава св. Трифун за винограде.
Течић		На Тројицу. Сеоска слава Н. година (мали Божић)
Тољевац	Никољаца	Крсте у Бели четврт. по Тројицама и уочи мале Госпође.
Церница	Мартинаца, па Аранђеловаца	У понедељак по Тројицама. Сеоска слава 9-ти дан по Ђурђевдну, звана “Пољубранија” за здравље у опће, а највише ради говеди.
Цикоте	Ђурђеваца, па Томинаца	Крста носе на св. Тројицу. Сеоска слава Петозарни мученици у децембру, ради здравља људи.
Шанац	св. Ђорђа и св. Аранђела	Крста на Тројице, и сваке треће недеље по Васкрсу.
Шанторовац	Ђурђеваца	На Спасовдан. Св. Аранђела, пред малу Госпођу, славе ради здравља деце.
Шашиловац	Никољаца	Крста носе о св. Тројицама у недељу.

Поменута села, а за која нису дати за етнографију битни подаци, су: Бресје (с.17), Велика Крушевица, срез Левачки (25), Драгошевац (59), Лукар (114), Мијатовац (129), Мишевић (130), Пањевац (144), Рибник (162), Секурич (167), Топола (184), Трешњевица (185), Трнава (186), Урсула (189), Шуљковац (201).

Прилог 4: Топоними који се више пута појављују

(било да се јављају у идентичном облику, било да су изведенице везане за неки појам)

Ајдучки - 9 х - извор (4), поток, вода, долина, рт, чукар /с. 5/

Аловит поток – 2 х /с. 5/

Аловита чука(ра) - 3 х /с. 6/

Баба(ин) – 6 х – Дмитрин, Данин, дол, гроб (2) /с. 6/

Бела(и) – 14 х – вода, бара, стена, камен, песак, поток, брдо (као и изведенице
Белица – река с и село, Белутак – брег...) /с. 10-12/

Благотин - 4 х – планина, брег, поток (2) /с. 14/

Бресје - село, Брестарац - поток, Брестови - извор, Брестови - део Црквенске косе,
Брестовац – поток, брдо, бродораван, сув поточак, сув поток /с. 18/

Бубан - 7 х – извор (3), поток (2), поље, коса, Бубан (њ)ски поток (2) /с. 19/

Буквин - поток (2), Буков-поток, Буковац – коса, простор, Буковачки поток,
Буковик -

поток, Буковица-коса, Букор-извор, Буковча-село /с. 20-21/

Валога - 4 х – коса, поток, страна у осоју, брдо, Валашка - брдо /с. 23/

Велика(и, о) – 71 х у основи Велик - /с. 24-31/

Вис – 3 х – коса, брдо (2) /с. 33-34/

Водица - 5 х – извор /с. 34-35/

Гај(ин) – 5 х – коса, страна, кладенац, поток, Гајчић – простор, Гајићка чука /с.
40-41/

Гола(и, о) - 15 х у основи Голо - Голо брдо (7)... /с. 43-44/

Горња(е, и) – 12 х у основи горњ. /с. 45-47/

Грабак - 5 х – сув поток (2), брдашце, планина, коса, Грабовита главица, клик,
Грабовац – брдовито место, извор, село /с. 47-48/

Град - поток; за брда на којима је по предањима бивао град (5); Градиште - по
старим градовима (5) /с. 48-49/

Гроб – 6 х – Гробљански поток; Гробљанско присоје - коса, Гробљанци – старо
гробље; Гробови – коса; Гробови - Јоцин и Живадинов гроб; Гробски
поток /с. 50/

Грчки - 3 х – гроб, поток, гробље /с. 50/

Дебела(и, о) – 5 х – коса (2)- мали простор, планина; Дебели луг; Дебело дрво –
место; Дебело осоје – планина /с. 53/

Добра(и) – 4 х – извор, поточић (3); врх; Доброселица – село; Доброселичка река /с. 55/

Доња(е, и) – 14 х у основи доњ /с. 56-58/

Дрењак - 8 х – место, простор, коса, брдо, поток; Дреник – простор; Дрењачка коса (2); Дрењачки поток /с. 59-60/

Дубоки поток - 12 х; Дубока урвина – простор; Дубоки бук – место где се састављају реке; Дубоки долови – јаруга /с. 61-62/

Дугачак(чка,о) – 16 х – Дуга пољана; Дугачка греда; Дугачка коса (5), Дугачки клик (2); Дугачки лаз; Дугачки поток (4); Дугачко присоје; Дугачко поље /с. 62-63/

Збеговиште - 10 х – долина; брдо (2); коса; брег; поток; Збеговички поток; Збеговишки поток; Збег – део косе /с. 69-70/

Зимовник – 2 х – Гаићски; Мариначки /с. 71/

Зла вода – 2 х – вода; коса; Зли поток /с. 71/

Змај вода – поток; Змајевац - поток (2), простор; Змајевица - извор (2), врх с. 71-72/

Јасен - 16 х у основи - поток, брдо, долина; Јасењак (2) – страна, долина; Јасење (2) – равница, поток; Јасенова главица – брдо; Јасеновити поток; Јасенска коса; Јасењска река; Јасик (4) – коса, простор; Јасика - село /с. 77-78/

Камен - 8 х у основи – Каменари – село; Каменац (2) – брдо, планина; Каменита бара – чука; Каменита главица – брдо; Каменита травица – простор; Каменити врх – чукара; Каменити поток /с. 88-89/

Камиџор – 4 х – поље, врх, простор; Камиџара – брдо /с. 89/

Клик – 4 х – крш, коса, вис, простор ; Кобилин клик – коса; Кораски клик; Кратки клик; Мали клик (2) /с. 92,98,99,122/

Кључ - велики простор; Кључеви – мали простор; Криви кључ – родна земља; Мали кључ /92, 101,122/

Кованлук - 3 х – просрор, поток, падина; Кованлучки поток (2); Кованлучка река; /с. 92-93/

Козја - 5 х - Козија глава (2) - брдо, поточак; Козја грба - део косе; Козарички поток; Козарски поток /с. 94/

Крив(а,и) – Крива коса (5); Крива подина; Кривача – простор; Кривељ – брег; Кривељски поток; Кривина (2) – коса; простор;Криви кључ /101/

Крст – 5 х - коса; Крстата буква (2) – место, брдо; Крстатак – брдо; Крстачки поток /с. 101/

Крушка – 12 х – Крушак (3) – простор, коса; Крушар (2) – поље, простор; Крушачки поток; Крушевица – речица; Крушевички поток; Крушевље – простор; Крушка – поток; Крушкин поток (2) /с. 102-103/

Куса(и,) - 8 х - пољана; брег, поток (6); Кусак – сува јаруга; Кусан – брдораван; Кусељак – простор /с. 104-105/

Кучкин - 3 х – поток; Кучкин клик – гробен; Кучкин рт – вршак у Јуорском планинском венцу /с.105/

Лаз(а,ин,ов) – Лаз (2) – коса, простор; Лазаровац – село; Лазин поток; Лазина (2) – страна, поток; Лазови (5) – њиве и ливаде, јаруга, коса; Лазовички поток; Лазаров гроб /с. 106-107/

Ланиште - 3 х- село, поток, страна /с. 107/

Липа – 26 х – Липа - страна; Липак (3) – коса, место; Липар 7 х - вис и шума (место за бусије у устанцима), брдо, поток, чука, страна и поток, планина, поток; Липарски поток (2); Липе – коса; Липница (4) – долина, страна, поток (2); Липњак – планина; Липовак – шума; Липовита коса; Липовити поток; Липовица – коса; Липовче - сув поток; Липски поток - тече из Липе /с. 109-111/

Лисица - 4 х – Лиса – планина; Лиси-лаз - пољана; Лисичак – простор; Лисички камен – рупа у камену /с. 111-112/

Лукар(ин,ов) – 4 х – село, планина, поток (2); Лукин поток (2); Лукова ћуприја – страна и брдо-раван /с. 114-115/

Мала(е, и,о) – 57 х - /с. 119-124/

Марков(а,о,ов) – 5 х – коса, брдо, клик, поток (2) /с. 125/

Медвеђ - 9 х у основи – Медевеђа главица - брдо; Медвеђа речица; Медвеђа – село; Медвеђи поток; Медвеђиште – чука где је медвед долазио; Медна - поток; Медњачки поток; Медојевац – мало село; Мечкина рупа – место у Црном врху гдесу мекче живеље /с. 126-127,128/

Мртваја -3 х - простор, њиве, равница са плодном земљом. /с. 133/

Недељко(в) – 3 х – гроб, ливада, поток /с. 135/

Нерезина(е) – 5 х – планина, брдо (2), поток, коса /с. 136/

Ново(е) – 5 х – Нове ледине – земља; Новине – кључ; Ново брдо – простор; Ново поље; Ново село – засеок са дошљацима /с. 136-137/

Орашје -7 х – село, раван, простор (3), брдо-раван, махала /с. 138-139/

Орнице -6 х – поток, коса (2), простор (2), пољце; Орнички поток (4) /с. 139-140/

Осоје(ак) – 8 х – коса, простор (2), страна, чест; Осојак – простор; Осоје велико – брдо; Осојица - планина /с. 140/

Осредак – 7 х – простор (3), планина, страна, клик, коса (2); Осредски поток; Осредачко присоје /с.140-141/

Оџинац -2 х – поток, поточак; Оџин гроб – место /с. 141-142/

Петров(ац) – 5 х – Петровац – поток; Петров поток (3); Петровића поток /с. 146/

Плоч(а) – 4 х – поток, страна, извор; Плочки поток /с. 147-148/

Поглед - 3 х – брег, простор на брдо-равни (2) /с. 148/

Попов(а,ац, ов) - 7 х – Попова бара – место, Попова тршевина – пољана; Поповац – поток; Попов гај (2) – простор, забран; Попов гроб; Попов до – простор /с. 149-150/

Равн(а,о,и) - шума, гај (3), брег, извор, клик; Равница (4); Равништа (2); Равниште; Равно гајски - поток /с. 155-156/

Радован(ац,ов,ски) – Радовак – поток; Радованац – извор, поток; Радованов гроб; Радојевске њиве /с. 157/

Раскрсница(е) – 3 х – простор, планина; Раскрснички поток /с. 159/

Савин(а,е,о) – 4 х – ливаде, чукара, поље, глава /с. 164/

Саставци – 6 х – места где се састају реке, потоци /с. 165-166/

Селиште - 9 х – простор, место, село, раван, кључ /с. 167-168/

Сечина(е) – 5 х – поток; Сечине (3) – страна, равница (2); Сечински поток /с. 168-169/

Сладун – 3 х – брдо, коса(2) /с. 170/

Слатина(е) – 6 х – бара, поток, страна, брдо – раван, село; Слатине - њиве и ливаде, простор; Слатник – поток; Слатински поток /с. 170-171/

Смрдан - 5 х - поток (3), брдо, косо раван); Смрдански поток; Смрди бубин поток. /с. 172/

Средњ(а,е,и) -11 х - (махала, коса (2), брдо (2), клик (2), брег, поток; Средње летовиште – пољана; Средње врело /с. 173/

Стар(а,о) - 11 х – бачија, ледине, виногради, поток, брдо, гробље село (4) /с. 174-175/

Стража -10 х – чукара; Стражара (4); Стражарац (2); Стражевица (2); Стражарски поток /с. 177-178/

Суваја -5х - уви потоци; Сувајски поток; Суви поток; Суви извор; Суви луг /с. 179-180/

Турск(е,и) – 3 х – градине, њивњ, гроб /с. 187/

Угари -1 х – раван; Угарнице (3) – ливаде; /с. 189/

Царина - 4 х – место; Царинац – коса; Царине – простор; Царински потик /с. 190/

Церјак – 5 х – простори под плодном земљом; Церје – коса; Церница (2) – поток, село; Церовац (3) – брдо, коса, поток; Церовик (4) – место, поток, коса, брдо; Церовита долина; Церовита коса; Церовити поток х (2) /с. 191-192/

Циганка – брдаше; Цигански поток (3) /с. 192/-

Црква – 13 х везано за цркву – Црква и град; Црква Својинска; Црквенац (3); Црквенска коса; Црквенски поток (2); Црквина; Црквиште (3) /с. 193-194/

Црна(и) – 7 х – бара; Црна грача – поток; река; Црначко брдо; Црни врх (2); Црни крш /с. 194-195/

Чвораја – 3 х – поток, брдо (2); Чворићски поток /с.196/

Чокљача - 2 х – брег, брдо /с. 197/

Чука - 2 х – брдо, планина; Чукар – брдашце; Чукара (6) – брдо, коса; Чукарски
поток /с. 197-198/

Чунтрук - 2 х - оба означавају простор неподесан за обделавање /с. 198/

Шибовит(а,и) - 8 х - поток (4); коса (2); клик; бара /с. 200/

Широк(а,и,о) -7 х - коса, клик (3), поток, поточе, поље /с. 201/